

**Міністерство освіти і науки України
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського**

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІСТЬ

**Матеріали
XXIX наукової конференції
здобувачів вищої освіти**

Випуск 44

Одеса – 2023

УДК: 001:005.745

I – 90

Збірник містить тези доповідей окремих учасників
XXIX наукової конференції здобувачів вищої освіти
«Історичний досвід і сучасність».

Редакційна колегія збірника:

Богданова І. М., доктор педагогічних наук, професор,
Букач В. М., кандидат історичних наук, приват-професор,
Наумкіна С. М., доктор політичних наук, професор,
Сокаль М. А., кандидат філологічних наук, доцент,
Сухотеріна Л. І., доктор історичних наук, професор.

Відповідальний редактор – Букач В. М.

Друкується за рішенням Вченої ради Південноукраїнського
національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського
від 25 травня 2023 року, протокол № 12.

(С) Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського (м. Одеса), 2023.

(С) Букач В. М., упорядник, 2023.

різноманітність форм та напрямів. Незважаючи на різноманітність форм та напрямів міжнародного співробітництва у сфері культури, можна виділити загальні особливості, риси, що характеризують специфіку культури та міжнародних відносин на початку XXI століття: демократизація, інтеграція, глобалізація.

Таким чином, у сучасному світі, тільки спільні міжнародні зусилля громадськості, державна підтримка дозволить зробити скарби світової цивілізації надбанням кожного жителя планети, а культуру – потужним чинником успішного вирішення найгостріших політичних проблем сучасності. Ідеї толерантності набувають все більшого визнання в сучасному світі, все більше країн активно запроваджують їх у свою освіту, державно-суспільне життя, розглядають їх як найдієвіший засіб досягнення взаєморозуміння, взаємоповаги, злагоди своїх громадян.

-
1. Декларація принципів толерантності: затверджена Резолюцією Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16 листопада 1995 року.// <https://www.religion.in.ua/9292-deklaraciya-principiv-tolerantnosti-zatverdzhena-rezolyuciyeyu-generalnoyi-konferenciyi-yunesko-16-listopada-1995-roku.ht>
 2. Забарко Б. Чи збереже людство людяність? Збройні конфлікти і гуманітарні права людини. *Політика і час*. 1994. № 2. С. 13 - 18.
 3. Політологічний енциклопедичний словник/ За ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна. Київ: Генеза, 2004, 736 с.
 4. Сищик А. С. Поняття «толерантність» в науковій літературі. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2013. № 5(58). С. 165 - 173.
 5. Ясько Б. А. Толерантність у сучасному суспільстві. Київ: Наукова думка, 2012. 142 с.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА В УКРАЇНІ

Колесніченко Є., Латишева В. В.

На сьогодні процес «лідероутворення» в Україні знаходиться на стадії формування та стикається із значною кількістю проблем на цьому шляху.

В першу чергу це недосконалість виборчих технологій та процесів; значний вплив корупційного чинника на процеси формування лідерів, як на загальному, так і місцевому рівнях; викривленням структури міжособистісних внутрішньо-групових відносин всередині органів влади; надмірною політизацією влади на регіональному рівні, наявними залишками пострадянської системи формування регіональних еліт, тощо.

Проблемами, які перешкоджають ефективному формуванню лідерства в Україні є:

- брак у вітчизняних еліт і лідерів чітко сформованої цілі та уявлень про напрям розвитку країни;

- розкол за ціннісними характеристиками: з одного боку – на тих, хто прагне розбудовувати державу на основі західних цивілізаційних демократичних цінностей суспільно-політичного, економічного і культурного розвитку, і з іншого боку – на тих, хто тяжіє до «керованої демократії», орієнтується на сильну державну владу, здатну виступати не лише в якості соціального арбітра, але й визначати напрямки реформ;

- українська еліта є фрагментованою, тобто такою, що володіє низьким рівнем структурної інтеграції, невеликою здатністю до консенсусу з приводу вибору та збереження основних суспільних цінностей; у той же час, елітні групи спроможні у складні, кризові моменти проявляти прагматизм і здатність до політичного компромісу;

- клановість, закритість формування, консервативність, регіональна прив'язаність політичних еліт;

- домінування «кумівства» та особистої відданості при призначенні на ключові державні посади;

- зрощення політичної і економічної еліти, часто – за визначальної ролі останньої;

- вплив політико-бізнесових угруповань в Україні є потужнішим, ніж вплив партійних структур;

- відірваність політичних еліт і лідерів від народу та прірва між інтересами сторін, відмова лідерів від відповідальності за результати свого управління державою, що, відповідно, обумовлює недовіру народу до них;

- прихід до влади відбувається переважно не завдяки особистим досягненням чи здібностям, оціненим народом, а на хвилі недоліків і помилок опонентів, попередників.

Проаналізувавши особливості нормативно-правового регулювання політичного лідерства в Україні, можна дійти висновку, що чинна нормативно-правова база відзначається фрагментарністю вибору об'єкта (лідерство) та недостатньою узгодженістю правових норм, що застосовуються.

Особливої уваги потребує впорядкування понятійного апарату щодо лідерства та термінології в нормативних документах стосовно розвитку цього феномену в органах публічної служби.

Терміни «лідер» та «лідерство» у документах використовуються як узагальнені поняття, частим є декларування загальних положень без подальших шляхів їх реалізації та критеріїв оцінювання.

У нормативно-правових актах доречно чітко визначити: завдання/обов'язки для керівників та працівників служб управління персоналом стосовно вивчення наявності у державних службовців лідерського потенціалу та пошуку шляхів щодо його підвищення; мотивацію персоналу до розвитку лідерства, вплив лідерського потенціалу на кар'єрний ріст та ін.

На формування якісно нових засад діяльності органів влади направлені заходи Національної Стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки [1], які передбачають створення сприятливих умов для розвитку різноманітних форм демократії участі, налагодження ефективної взаємодії громадськості з органами місцевого самоврядування.

Як показує досвід демократичних держав, розвиток громадянського суспільства за системної державної підтримки дає змогу залучати додаткові людські, організаційні, фінансові та технічні ресурси до вирішення питань місцевого значення, які неспроможні в силу різних обставин вирішувати органи місцевого самоврядування.

Дослідивши сучасний стан та основні проблеми у сфері політичного лідерства в Україні можемо констатувати, що регіональне політичне лідерство перебуває в пошуках оптимальних форм самоорганізації і захисту власних інтересів та стикається, у процесі формування із значною кількістю інституційних проблем на цьому шляху.

При цьому, сучасні світові інтеграційні процеси породжують попит на дещо інші індивідуальні лідерські якості, а впровадження цифрових технологій та соціальних мереж посилює тенденцію до безбар'єрного спілкування.

Що було неможливим 100 років тому, і не лише з технічних причин, а в першу чергу, через те, що лідери минулого завжди були відділені від колективів, країн, націй та ін., якими керували. Їм був притаманний ореол «винятковості», «елітарності» та «богообраності».

Сучасність вимагає формування зовсім інших лідерських якостей ніж ті, що були притаманні для політичної еліти ХХ століття.

В цьому контексті процес формування регіонального політичного лідерства є запорукою подальшого поступального розвитку, як держави, в цілому, так і окремих її регіонів.

Оскільки, регіональні лідери в межах конкурентної боротьби отримують додаткові можливості по врегулюванню протистояння політичних еліт, сприяючи тим самим, підвищенню якісних характеристик останніх.

В цілому у перехідних суспільствах регіональне політичне лідерство набуває змісту як фактор стабільності, інтеграції інтересів різних груп населення.

Політичні лідери виступають як ініціатори перетворень і є ключовими фігурами успішного проведення адміністративної реформи на демократичних засадах.

Вони формують стратегію розвитку регіону, визначають засоби її реалізації, тому взаємодія політичного лідерства й державного управління розглядається як основна проблема підвищення управлінської здатності суспільства, що сприяє стабільному й поступальному розвитку нашої держави.

В Україні довоєнного періоду відповідні тенденції посилювалися процесами децентралізації, що відбувалися в країні до початку війни.

За цих умов домінуючою стає проблема всебічного забезпечення конкурентоздатного, ефективного регіонального лідерства на місцевому рівні.

Досвід зарубіжних країн по формуванню лідерського потенціалу нації свідчить про значну увагу до виховання майбутніх лідерів з боку держави за допомогою створення цілісної системи навчання, від початкової школи до відповідної системи вищих шкіл.

Таких як, Гранд еколь (вищі школи) – це тип привілейованих навчальних закладів, які готують кадри вищої кваліфікації у Франції; Гарвард, Принстон (США); Оксфорд, Кембрідж (Велика Британія); «Кордон всередині» (Японія) – всі ці проекти спрямовані на індивідуальний розвиток обдарованих дітей тощо.

Для забезпечення підвищення ефективності формування регіонального політичного лідерства у сучасному українському соціумі, лідер має формуватись у публічній конкурентній боротьбі, де вирішальними є імідж та особисті якості кандидата, а тому лише за умови проведення реформи місцевого самоврядування, децентралізації, наявності виборності голів державних обласних адміністрацій, повернення мажоритарної системи виборів на регіональному рівні, відбудеться злам даної тенденції, та

розпочнеться процес формування регіонального політичного лідерства демократичним шляхом.

-
1. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021 – 2026 роки: Указ Президента України від 27. 09. 2021// URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text> (дата звернення: 10.11.2022)

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАГАЛЬНОГО ПРАВА ЯК СОЦІАЛЬНОГО РЕГУЛЯТОРА

Юнко І., Мельник Ю. П.

Під сутністю у філософії розуміється те, що становить суть явища, процесу, речі, сукупності стійких, постійних характеристик, що визначають властивості цих об'єктів. Тобто при визначенні сутності права виявляються відмінні особливості права, як соціального регулятора, який мав уразних народів у різний час різний зміст. Поняття сутності права в юридичній науці досі залишається дискусійним. Це зумовлено, передусім, складністю права як соціального явища, різноманіттям його проявів у суспільстві, різними методологічними підставами та підходами до визначення сутності права та самого права представниками різних шкіл [1, с. 75].

Взагалі, розробка категорії сутності права характерна для марксистсько-ленінської юридичної науки, проте, на жаль, це було використано не стільки для пізнання відповідних явищ, скільки з метою ідеологічних, політичних – для демонстрації “сутнісних” відмінностей соціалістичної держави та права, для доказу їх прогресивності по Відношенню до відповідних буржуазних юридичних інститутів. В даний час теорія права і держави при розгляді сутності права враховує два аспекти: 1) те, що будь-яке право є насамперед регулятор (формальна сторона); 2) те, чиї інтереси обслуговує цей регулятор (змістовна сторона) [2, с. 176].

У цьому виділяються такі підходи до розуміння сутності права: